

Naujienu Antroji Dalis

NR. 700

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

PAULIUS SIRGEDAS

PALAIMA AR PRAŽŪTIS NIKOTINUI?

400 metų tabako istorija vis dar neišsprendžia problemos: prieš ar už rūkymą.

Maždaug prieš 250 metų, Konstantinopoly, mokinys vardu Muradas, pabandė išrūkyti pypkę. Pypkės dūmai jį apsvaigino ir susirgino. To mokinuko būta ne iš prastųjų, nes jis pasakė karą pypkėms, rūkytojams ir tabakui. Vėliau, jau būdamas didysis sultonas, Muradas IV, tą kovą prieš neapkenčiamą nikotiną paaštrino: jo įsakymu rūkymo nusikaltėliai, su cibukais pradurtomis šnervėmis, pririšti prie asilų nugarų, buvo vežiojami miesto gatvėmis žmonių paniekai, o namai, kuriuose užtikdavo tabako kvapą, buvo sudeginami iki pamatų.

Konstantinopolio didysis gaisras

1663 metais, švenčiant Sultono ipėdinio atsiradimą, Konstantinopoly įvyko didžiulės iškilmės, su dirbtinų ugnių (feierverkų) svaidymu, iluminacijomis. Nežinia kaip, uoste užsidegė laivas ir nuo jo ugnis persimetė į miestą. Tas didysis gaisras sunaikino per 200,000 namų, mečečių bei kareivinių pastatų. Gaisro sukėlėjais buvo apkaltinti neatsargūs iškilmių tvarkytojai — rūkytojai ir dėl to išleistas mirties bausmės įstatymas prieš tabako vartotojus. Nuo to laiko ir pats Sultonas slaptai lankydavo uosto kavines bei smukles ir, užtikęs ten rūkytojų, juos pasmerkdamas mirčiai. Tokių nelaimingųjų lavonai būdavo pametami sudegintų kavinių griuvėsiuose, kaip įspėjimas kitiems tabako gerbėjams. Net mūsų laukuose sultonas mėgdavo netikėtai užklypti pypkės dūmais besmagūriaujančius sargybinius. Tokie "uždrausto vaisiaus" smagūriai būdavo pametami su sulaužytais rankų bei kojų kaulais "niekieno žemėje", žiauriai pražūčiai.

Tabakas pirma duonos

Murado žiauri kova prieš rūkytojus buvo tačiau ne daugiau sėkminga, kaip ir jo vienalaikio Rusijos caro Mykolo pastangos prieš Rusijos rūkytojus. Kalbamas caras karčiai nusišypsavo, kad jo krašto rūkytojai, neatsižvelgiant į tai, kad jie buvo plakami, kankinami, net ir į Sibirą tremiami, jie noriau paskutinius skatikus išleisdavo "dvokiančioms ir nuodingoms piktžolėms, negu duonai. Net su nupiautom nosim už rūkymą, dažnai grįždavo prieš draudžiamą pomėgį.

Rūkymas kaip ritualas

Ir kitų karalių ediktai, dvasiškių pamokslai bei politikų tabako mokesčiai neįstengė sužlugdyti rūkymo papročio, kuris iškilo kaipo ritualas Amerikos majonų indėnų gentyje ir vėliau pasklido po visą žemės rutulį.

Nuo tų laikų, kai Kolumbas išsilaipino Kuboje, ir čia užtiko čiabuvius, rūkančius "ugnines lazdeles" — pirmąsias "cigaretes", susuktas iš sausų lapų ir jų dūmus įtraukiančius į plaučius, tabako evoliucinė raida išgyveno sunkią ir kovingą buitį sekančių amžių bėgy.

Tie, kurie pamėgo tas "piktžoles", kūrė joms pagarbos ir palaimos himnus bei odes. O tie, kuriems tabakas buvo neapkenčiama "pabaisa", pradedant Anglijos karaliumi Jokūbu I, rūkymą laikė "papročiu nepakenčiamam nosiai ir žalingiausiui galvosenui — "smegenims". Jie tabako dūmus prilygino "juodiems, nežmoniškai dvokiančioms garams, kylantiems iš Stigiams'o vietovės bedugnės.

Pirmasis rūkytojas — Rodrigo Jerez'as

Kolumbas, labai užsiėmęs Kubos aukso medžiokle, nekreipė dėmesio į užtikną tabaką. Tačiau jo ekspedicijos narys — Rodrigo Jerez'as, tabakui skyrė kitą nuomonę. Jis ir buvo pirmasis rūkytojas ir pirmasis nubastasis už rūkymą Europoje. — Ispanijoje. Jo gimtojo miesto Ayarmonte gyventojai, pamatę iš jo burnos besiveržiančius dūmus, pamanė, kad jis yra velnio apsėstas ir todėl jį įdėvė į inkvizitorių rankas. Tačiau, kai Rodrigo Jerez'as, atlikęs bausmę, išėjo į laisvę, užtiko jau daugiau rūkančių tautiečių.

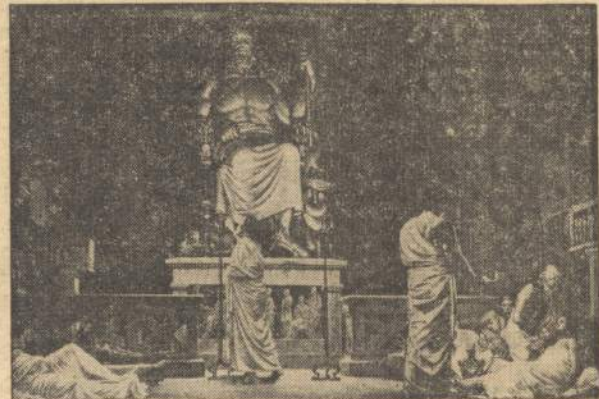
Po penkiasdešimt metų nuo pirmųjų tabako sėklų atklydimo į Ispaniją (nuo 1556 metų), rūkymo "pasiutligė" jau buvo pasklidusi per visą Europos žemyną ir nukeliavusi net iki Indijos, Kinijos ir Japonijos.

Rūkymo atžvilgiu Anglija buvo atsilikusi. Bet, jau po Drake ir Hawkinso užjūrinių kelionių, jų jūrininkai, papsuodami pypkių dūmus, Londono gatvėse sutraukdavo paskui save žioplų minias.

Ir Anglijos karalienė papsėjo pypkę

Europos žemyne tabakas pradžioje laikyta vaistažolėmis, kai Anglijoje tabakas daugiau įgavo smagūrio formą. Čia ka-

(Nukelta į 3 psl.)

Graikų medicinos kultas

ALMIS DRULIA

WISCONSINE IR KANADOJE

(Fragmentai iš vasaros ir rudens klajonių)

Dabar, kai virš galvos tiesiasi šaltomis žvaigždėmis nusėta žiemos naktis, kai Chicagos gatvės slidžios ir sniegu apdengtos, mintys grįžta į vasarą, šviesią, šiltą ir žavią praėjusią vasarą, kai ten šiaurėje per dvi savaites mėlynavo Wisconsinso ežerai ir upės, išsiraipė tarp uolų ir miškų, kur neperseniausiai gyveno ir kovėsi su baltaisiais indėnai, kur plaukdavo sieliai ir skambėdavo sielininkų dainos iš Wisconsin River platumos.

Tai buvo paskutinis praėjusių atostogų sekmadienis. Iš vakaro ant nedidelio Harrisvilles, Marquette county, ežero kranto išleidžiamųjų ir pasitinkamųjų vasarotojų garbei iki pusianakčio liepsnojo laužas, skambėjo alaus stiklai, haibolai ir nesibaigiančios dainos, palydimos akordeonisto iš Chicagos. Sako, kad kai rytas aušo ir buvusio laužo vietoje beliko tik įkaitusios žarijos, ant jų vasarotojai radę begulintį vieną prietelį. Jis ramiai san knarkė ant karštų žarijų. Kaip bulvė rudenį Lietuvos bulviakasio metu. Bet laimingu sutapimu draugai jį pakėlė gyvą, net visai neapdegusį. Ir plačiai ėjo šnekos, kad tą vasarotoją nuo pekliskosios rūstybės apsaugojęs čia savaitgalio atostogų praleisti atvykęs žinomasis peklininkas, joties maršalas Albinas Valentinas iš Marquette Parko...

Paskutinio atostogų sekmadienio rytas Wisconsinse mane šurpu nukrėtė. Iš pat mielo ryto tiek saulės, erdvės ir vandens, o čia, ant pat ežero kranto stovi paruoštos kartuvės... Matau, ir kilpa šviečia vaiskioje Wisconsinso saulėje... Jau nuspręsta, kad tos kartuvės mano aukai. Aš vakar išdavęs kompaniją, nes prieš dvyliką nakties nuėjęs gulti. O laužas ir balius nusitęsė iki paryčių... Matau ir egzekutorę, gražiai nudegusią Wisconsinso burtininkę, stovinčią prie kartuvių.

Kietai ir griežti įstatymai Wisconsinso vasarotojų tarpe...

Netoliese skamba vienintelės bažnytkaimio bažnytėlės varpas. Tai liuteronų bažnyčia šiame nedideliame vokiškame bažnytkaimyje. Bažnytkaimis atsiskyres nuo pasaulio. Tik trečiaeiliais laukų keliais jį gali pasiekti. Katalikų bažnyčia už septynių mylių — Montello miestely, kurio "downtowne" stūkso išsikūlusios rudos uolos, o, ant jų užsilipęs, atsistoja ant baidros prarajos briaunos, kuri susidarė išėjus sluošnius granito ir iš jo nukalus tūkstančius paminklų, kurie, galbūt, pasiekia ir Chicagą ir kurie po eilės metų gal ženklins ir mūsų amžino poilsio vietas...

Kam įdomios Montello uolos, tas teuzsuka į dail. J. Kelečiaus studiją Bridgeporte. Dailininkas, eilę atostogų Wisconsinse praleidęs, turi nupiešęs nemažai Montello peisažų, kurių vieną labai geidė nupirkti Montello bankas, bet dailininkas jo nepardavė.

Prisimenu partizanus netoli indėnų uolų

Jau sustojo skambėjęs bažnytėlės varpas. Aplink žavi vasaros tyla. Laukai ir paežerio keliukas tiesiog degte dega nuo kaitrios vidurvasario saulės spindulių. Vienintelė atgaila — nedidelis Harrisvilles ežeriukas, kuris ir taip nuo kaitros gerokai nusekės. Dalis vasarotojų gaivinasi vandenyje ir valtyse po triukšmingos ir smagios nakties, po šaunaus laužo. Tebematau ir kartuves ant ežero kranto, ano rausvai gelsvo vasarnamio atšvaistėje. Ten, kur tiek metų iš eilės komendantas pareigas ėjo šaunusis Jurgis Janušaitis. Jei jis čia dabar būtų, nebijojčiau ir anos egzekutorės — Wisconsinso burtininkės...

Vakar prie laužo vyr. komendantas inž. Vyt. Galvydis džiaugsmingai pranešė, kad vasarvietėje turim neeilinių svečių: Lietuvos operos pirm. Vyt.

(Nukelta į 2 psl.)

WISCONSINE...

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

Radžių, buv. ilgametį "Dainavos" ansamblio pirm. Alo. Dzirvoną, Lietuvos operos valdybos narį dail. A. Trinkūną ir peklininką, joties maršalą Alb. Valentiną.

Kai vienu metu mes visi penki patraukėm degančiu nuo saulės spindulių paežerio keliuku link bažnytkaimio, vasarvietės kieme pasilikę ir ežere beplaukioją vasarotojai didžiai sunerimo:

— Bus audra, žaibai kryžiuosis ir mes pragaran smegsim. Vyrų choras, Dainava ir peklininkas krūvoje... Jie tikrai nesibučiuos tarp savęs.

— O ką tu manai, — atsiliepė kitas, — gal jie surūkys iš Wisconsin Dells indėnų atsivežtą taikos pypkę!

— Kodėl jie turi pyktis, bartis? Juk atostogos tai taikos ir ramybės dienos, — porino trečiasis.

— Bet kodėl jie peklininką į vidurį pasistatę?

Tuo tarpu Vyta. Radžius ramiai ir šaltai, niekur neskubant, nes paskutinė atostogų diena dar mums priklausė, iškėlė Lietuvos partizanų ir visų už Lietuvos laisvę žuvusių kankinių įspūdingo paminėjimo idėją, kilusią iš Lietuvos operos iniciatyvos. Tas mlžiniškas ir įspūdingas pagerbimas numatytas po šio pavasario "Toscos" operos spektaklių. Jis turėtų įvykti 1965 m. gegužės mėn. Chicagoje, pastatant pasaulinį komp. Verdi kūrinį "Requiem". Į talką pakviesti ir kiti chorai, įskaitant reprezentacinį "Varpo" chorą iš Toronto, Kanados.

Mes jautriai klausėmės nuoseklaus Vyta. Radžiaus dėstymo apie numatytas didžiasis iškilmes. Rodos, ir aplinka šiose akimirlose buvo su mumis. Juk čia, už keliolikos mylių nuo mūsų, kur mes dabar vaikštom ir klausomės informacijų apie neeilinius įvykius lietuviškame išėivijos gyvenime, laukuose rymo didžiulės uolos, kur prieš šimtmetį buvo susemti paskutiniai laisvieji indėnai, kuriuos sugaudė baltasis žmogus. Taip ir Lietuvos partizanai, kaip anie indėnai, nors ir žymiai vėliau, kovėsi, kad išliktų laisvi, kad jų žemėje bujotų laisvė ir laisvas gyventų žmogus. Amerikoje pilnutinė laisvė ir demokratija. Savo teises turi ir indėnai. Bet Lietuvos partizanai žiauriai išžudė raudonasis žmogus. Kaip indėnų žingsnius ir paskutines kovas liudija šaltos, turistų įrašais išmargintos uolos, taip ir mūsų širdys, pagarbos kaitros įkaitintos, turi lenktis broliams partizanams, kurių jaunų ir žvalių Lietuvos žemėje krito apie 30,000 vyrų ir kurių kapai ištrinti iš žemės paviršiaus.

— Taip, pirminė, iš širdies ir pagarbos padėsimė, kiek galėsime, šį uždavinį Lietuvos operai vykdant, — nulenkėm galvas mudu su peklininku, užsimiršę, kad ir saulė kaitriai kaitina, kad pašonėje gaivus

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 25, 1964

ežero vanduo, o už ežero vasaros kvapų pritvinkęs pušynas.

— Iš savo pusės taip pat linkiu gražiausio pasisekimo, — nuolankiai atsakė Alo. Dzirvonas, mūsų antrojo čekagiškio reprezentacinio choro atstovas.

Po to sustojome restoranelyje ant pat ežero kranto. Ramiam sekmadienio vidudieny papėdėje mėlynavo šilti ežero vandenys, už jo švietė garbanotas pušynas. Restorano sienose stūnų patinų galvos, ragai įvairiausių formų, vieni už kitus gražesni ir įmantresni.

Taip, juk mes esame Wisconsin, kurį pamėgę ir vasarotojai, ir meškeriotojai, ir medžiotojai. Kai saulė čia atvėsta, šilai apsitraukia skambančiu auku ir vasarotojų žingsnius ištrina rudens šalnos, čia atvyksta medžiotojai savo taiklumo išbandyti.

— Palauk, tu prisiekęs beisbolo gerbėjau, aš tave supažindinsiu su buvusiu garsiu Chicago White Sox žaidėju — E. Turgeson. Jis čia netoli gyvena, moko jaunuolius beisbolą žaisti. Aš jį pakviesiu, — siūlois bartenderis, norėdamas man suteikti akimirką "good time".

Mes geriam kas atų, kas haibolus. Trokštantiems Wisconsinas laisvės kraštas. Čia sekmadieniais alumi gali atsigaivinti nuo pat ryto.

— Ne, — atsakau bartenderiui, — mes čia apie didesnius įvykius kalbam. Kas tas beisbolas!

Bartenderis įtartinai pasišūri. Jis gal pagálvoja, kad mes planuojam nuversti Amerikos valdžią... Ir vasarvietėje pasilikę vasarotojai taip pat pilni įtartinų minčių...

Ne, broliai, mes kalbamės kaip bus pagerbti buvę ištikimiausi ir tvirčiausi Amerikos draugai toli Europos rytuose, prie Baltijos jūros, Lietuvos partizanai. Jie Amerika pasitiekė ir iš jos pagalbos laukė labiau, negu visi kiti sąjungininkai ir Dėdės Samo dolerių mėgėjai visame pasaulyje.

Pro duris štai įgriūva mažasis Driuliukas su meškere ir žuvmi ant kablo. Tai pirmoji jo gyvenime pagauta žuvis. Jis nemoka jos nukabinti. Jis dega begaliniais pirmosios laimės įspūdziais.

— Tai bent partizanas, — nusijuokia peklininkas, ir padeda žuvį nukabinti...

Grįžtant į vasarvietę Alb. Valentiną pasakoja apie vieną narsią, tiesiog legendarinę Zemaityjos partizanę, kuriai sugauti buvo sutraukti pulkai kariuomenės ir NKVD. Ir nusižudė drąsioji mergina, gyva nepasidavusi priešui į rankas.

Kiekvienas turim prisiminimų apie anuos neseniai praėjusius laikus ir jų didvyrius. Jų tarpe turim giminių, buvusių draugų. Jie visi gal labiau už mus mylėjo Lietuvą ir dėl jos laisvės gyvybes paaukojo. Štai kodėl 1965 metų šventė bus visų kritusių už laisvę lietuvių pagarbos šventė.

Ar dar egzekutorė stovi prie kartuvių? — pasišūri priartėjęs prie vasarvietės vartų.

Ne! Jos nebėra. Matyt pa-

stebėjo, kad aš einu tvirtai susikibęs su pačiu peklininku Alb. Valentinu...

O peklininko burtų, regis, čia vasarotojai nemažiau pribijo, kaip garsaus Lietuvos Operos "Princo" jėgos ir muskulų, kuris nemaža vasarų čia praleido prie šito ežero ir valtimis bei savo raumenimis daug kartų jį skersai ir išilgai raizė.

Atsisėdęs pavėsyje vėl dūmoju apie ilgą kelionę atgalios į Chicago. Pro Portage, Madisoną, Rockfordą, Elginą atgalios į Chicago suodžius ir dulkes. Iki kitos vasaros atostogų vėl nutols Wisconsin upės ir ežerai, ta miela ir kvapi didžiųjų sportininkų ir gerų žmonių žemė.

— Kada prasigyvensiu, — sakau, — pirksiu žemės Wisconsin ir čia ramiai ilsėsiuos, kol Montello prarajos granitas prislėgs pavargusį šioj žemiškoj kelionėj kūną...

Sudiev bičiuliai, Wisconsin smagu ir gera buvo!

Prie laisvės, o ne gėdos sienos!

Rudens vėjas, įsisukęs į Chicago gatves ir kiemus, plėšia nuo medžių lapus ir juos neša tolyn, tolyn, ir gatvėse čėža geltonas rudens auksas, užpustydamas paskutinius praėjusios vasaros prisiminimus. Padangėje debesys, sunkūs, švininiai, tarsi atnešą audrą į šitą neramų Michigan ežero pakrantės miestą. Stoviu gatvėje su čemodanėliu rankoje. Laukiu, kada Oldsmobile sustos ir veš mane per kiau-rą naktį toli, toli, į Karalienės žemę, į Kanadą. Per naktį mes turėsim sukarti per 500 mylių, pasiekti Ontario ežero krantą ir ant jo krantų stovintį šv. Kotrynos miestą. Ilga kelionė prieš-

akis. O juodi debesys plaukia... O lapai čėža, čėža, čėža.

K. Donelaičio lit. mokyklos vedėjo J. Širkos važuojamas Oldsmobile kaip vėjas, perskri-dęs Chicago Skyway, Indiana Toll road, nešasi US 94 keliu Detroito ir Kanados link. Kas sugalvojo pastatyti šį puikų, neapmokamą kelią? Juk seniau į Detroitą 12 ar 112 keliais va-žiudavo bene po 8 valandas. O dabar per keturias nuleki.

Bendrakeleiviai Zita Širkienė, Irena Radienė ir Vyta. Radys puikiausiai nusiteikę. Tai "Dainavos" ansamblio avangardas. Rytoj šv. Kotrynos mieste, ant Ontario ežero kranto įvyksta čekagiškio "Dainavos" ansamblio koncertas. Daina, įžiebta ant Michigan ežero kranto, per naktį nukeliaus į kitą kraštą, į Kanados miestą, prisiliejusį prie plataus Ontario ežero. Mes esame atsiskyrėliai, arba "kilmingieji". Pats ansamblis, apjungęs 90 jaunų ir entuziastingų žmonių — lietuviškos dainos pionierių, važiuoja autobusais kažkur užpakaly mūsų. Mes tikim, kad jie mūsų nepasivys ir mes pirmieji pamatysim Ontario ežerą auštantį 1963 m. spalio 11 d. rytą. Treči — ansamblio vadovai, muzikai ir solistai vyksta traukiniu, kur daugiau laiko poilsui ir susikaupimui prieš reprezentacinį koncertą.

— Ar bus pakankamai žmonių koncerte, ar iš viso apsimokėjo ansambliui leisti į šią ilgą kelionę, kai šv. Kotrynos mieste tik ar 400 lietuvių tegyvena? — kažkas užveda pokalbį.

(Bus daugiau)

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šlaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimel ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA
MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOwnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopolyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopolyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MAŠINOMS PASTATYTI AIKSTĖ

Lietuviams teikiame šios rūšies aptarnavimus 30 metų.

PALAIMA AR...

(Tęsa iš pirmo pusl.)

ralienė Elžbieta nesmerkė rūkymo ir nedraudė jo savo rūmuose. Pasakojama, kad ta karalienė ir pati dažnai patraukdavo keliolika dūmų iš Sir Walter Raleigh padovanotos jai pypkės. Tuomet atsirado ir pirmieji "rūkymo profesoriai", kurie Anglijos didžiūnus už mokesčių mokė garbingo "tabako gėrimo" meno. Net kai kuriose žymesnėse mokyklose abiturientams nesuteikdavo diplomų, jei jie nesugebėdavo išpūsti iš pypkės keletos dūmų ratukų.

"Tabakas nužudo, pypkės nužmogina"

Elžbietai mirus, sekantis Anglijos valdovas Jokūbas I paskelbė visuotinę ataką prieš rūkymą. Toje kampanijoje jis turėjo gabų pagalbininką — karališkų rūmų poetą Joshua Silvesterį, kuris atspausdino knygą "Tabakas užmuša, pypkės nužmogina". Tabaką Silvesteris vadino "pragaro dulkėmis", "Anglijos gėda", "Indėnišku tironu". Jis tvirtino, kad tabaką iš Amerikos prisuntė velnias Anglijai sunaikinti.

Jokūbo I prieštabakinės kovos įkaršty, nuo egzekutorių žuvo ir garsusis pypkės apaštalas Sir Walker Raleigh. Anglai tačiau jau nemetė rūkymo įpročio, mokėdami net fantastišką kainą: už svarą tabako — svarą sidabro.

150 svarų tabako už žmoną

Virginijos kolonistai didžiuliame tabako pareikalavime įžiūrėjo savo palaimą. Todėl jie dėl tabako pirmumo apleidė kitas žemdirbystės sritis. Tabakas virto pagrindine importo mokėjimo valiuta. Nors karalius griežtai priešinosi tabako ekspansijai, tačiau ir čia kovą tarp karališkumo ir finansų, finansai laimėjo. Jokūbas I ir laikomas tabako mokesčių pradininku.

Daugelis jaunų kolonistų, atsibodęje Virginijoje viengungišku gyvenimu, pradėjo masėmis grįžti į Angliją. Dėl to Londono bendrovė, matydama tabako produkcijos mažėjimą, nutarė pasiųsti nostalgikiems viengungiams keletą šimtų "padorių merginų". Pirmasis "gražuolių krovinyš", moteriškų išalkusių naujakurių buvo greit išgrobstytas, noriai mokant po 150 svarų geriausio tabako už "pirmarušę moteriškumo prekę".

Pirmai žmonių spekuliacijai pavykus, tabako bendrovė jau reguliariai plukdė per Atlantą Anglijos gražuolių perteklių. Viename lydraštyje Virginijos tabako agentui bendrovė informavo: "Siunčiame vieną našlę ir 60 panų - gražuolių. 150 svarų tabako už vieną moterišką — kaina priimtina. Tačiau, jei pakeltų nors viena jų mirty, tai kaina pakeltina pirmam "prekę pasirinkimui"...

Popiežius prieš rūkymą bažnyčiose

Rūkymas ir tabako uostymas 17-tame šimtmety buvo taip visur paplitęs, kad 1662 metais

popiežius Urbonas VIII šventąja hule, grasindamas ekskomunikacija, uždraudė tabako vartojimą bažnyčiose. Prieš tai net labai dievoti dvasiškiai nesipriešindavo pypkių užsidegimui net pamaldų metu. Sekdami popiežiaus hule, kai kurie kraštutiniai klerikalai tabako vartojimą parapijose jau laikė mirtina nuodėme. Tikrumoje gi, nors popiežius uždraudė rūkymą bažnyčiose, tačiau jis niekuomet to draudimo nenukreipė prieš tikinčiųjų rūkymą kitose vietose.

Tabakas kaip gyduolės

Tabakui buvo pripažinta ir neribota gydomoji galia. Toji idėja buvo labai sėkminga ir plačiai sklido. Ligoniai ir iki tol kraunjavę ir kentėję nuo medikų savavališkų eksperimentų, patyrė naują gydymo terorą. Dabar jie buvo verčiami gausiai ryti tabaką, sumaišytą su kitomis gyduolėmis kaip vaistus prieš visokius negalavimus, pradedant vandenlige ir baigiant karbunkulais.

Antroje 17-tojo šimtmečio pusėje Europoje siautė maras. Tos nelaimės buvo užklupti visi didieji Europos miestai, o Londonas nuo to ypač kentėjo 1665 metais. Tų laikų gydytojais, nepajėgdami pristabdyti didelį gyventojų mirtingumą, pacientams patarė nuolatini rūkymą, tabako uostymą bei kramtymą kaip vaistus. Etono mokslininkai, net pražilę, atsinešdavo pypkes į klases ir turėjo rytais privalomas rūkymo pertraukėles. Daktarai, gailėstinęsios seserys ir net graboriai, aptarnaudami maro aukas, skendo rūkalų dūmuose.

Garsusis Samuelio Pepys dienraštis atžymi, kaip sėkmingai vartoti maro nelaimėje gydytojų patarti rūkymo vaistai. Maro didžiausiam įkaršty ir kalbamas Samuelis Pepys, tų laikų Britų Admiraliteto sekretorius, biznio - inspekcijos reikalais turėjo lankytis Drury Lane vietoje. Belankydamas "Juodosios Mirties" paliestus namus, atžymėtus raudonais kryžiais ir užrašais "Dieve, pasigailėk mūsų", ir pats vizitorius pasijuto ligoniui. Atsimindamas daktarų patarimą, Pepys tuojau nusipirko tabako gniužulį ir jį sukramtė. Nuo to tabako jis pasijautė geriau ir grįžo namo sveikas ir aprimęs.

Ar priitinka pypkė moteriai?

Pradedant 18-tuoju šimtmečiu, ir tų laikų damos susidomėjo pypkės pagunda — vilione. Viena "pažangi poniutė", iki šiol išlikusi neatpažinta, savo moksliniame traktate taip pypkę garbino: "Faktai "už" ir vertinga nauda įrodo, kad ir padorios poniutės, nepažeisdamos savo garbės ir vardo, gali maloniai pasinaudoti pypkės teikiama dūmų smagumais".

Dr. Beintema, žymus vokiečių gydytojas, entuziastiškai pritarėdamas virš paminėtos poniutės galvosena, savo literatūrinėje kompozicijoje: "Ar leistina smagūrių damoms ir kitoms poniutėms rūkyti kaip vyrams?", tą opų klausimą taip išsprendžia: "Su giliu įsitikinimu

tvirtinu, kad yra garbinga didžiulis ta moterimi, kuri išdrįsta savo širdį aukoti pypkės dūmams". Ir šių laikų rūkančioms poniutėms ar reikia geresnio pateisinimo bei paskalo?...

"Cigarų revoliucija" ir pirmosios cigaretės

1848 metų "Cigarų revoliucijoje" berlyniečiai narsiai ir žiauriai kovojo už rūkymo dūmus. Tuomet, areštavus vieną prancūzą, kuris pajuokė valdžios draudimą rūkyti gatvėse, įniršusi rūkytojų minia pralaužė policijos užtvaras ir su grėsme žygiavo į karališkus rūmus. Princas Lichnovskis, pabūgęs minios, žody į maištininkus, rūkymo prohibiciją panaikino.

Brazilijoje ir jos kaimyniuose kraštuose cigaretės buvo jau žinomos 18-tojo šimtmečio vidury. "Elegantiška" cigaretė Europoje daugiau įsigalėjo Krymo karo metu (1856 m.), kai vokiečių kariai patyrė iš turkų, kad sukamos "bankrutės" labiau parankios kelionėse, negu lengvai lūžtantieji cigarai ir molinės pypkės.

Kantas ir Tolstojus prieš tabaką

Nežiūrint kai kurių "odinių liežuvių" pypkių rūkytojų užsišpyrimo ir tokių lankscijų smegenų, kaip Kanto ir Tolstojaus, griežtos opozicijos, cigaretės vis tik paveržė pirmaujančią vietą rūkytojų tarpe.

"Antologijoje" Kantas filosofavo: "Tabakas yra pirmieji akstinas sužadinti žalingoms

jausmų aistroms, neatsižvelgiant, kaip jos vartojamos: uostymu, pypke ar cigarais, kaip Ispanijos moterys mėgsta". Ir tai Kantas galėjo tvirtinti iš asmeniškų patirties, nes jis buvęs uolus tabako uostytojas.

O Tolstojus apie tabaką rašė kaip apie marihuaną. "Smege-nys — tvirtino jis — tabaku ap-svaiginamos, o sąžinė — apma-rinama". Tam daugiau sutvirtinti, jis parašė istoriją apie pakvaidusį virėją, kuris su peiliu užpuolė pagyvenusią savo meiluzę. Sužeistos meiluzės vaizdas jį labai sujaudino ir jis išbėgo į kitą kambarį, pypkės dūmais paurisus nervus apmal-sinti. Tas parūkymas, pasako-ja toliau Tolstojus, gerokai ap-ramino žudiko smegenis ir ner-vus. Po to jis galutinai įvykdė žmogžudystę.

Anglijoje tabakas turėjo ir karališką oponentę. Karalienė Viktorija negalėjo pakęsti ta-bako dūmų ir Eduardas VII, ku-ris paveldėjo jos sostą, niekuo-met neužmiršo bausmės, kurią jis patyrė iš karalienės rankų, kai ji užtikio jį rūkantį Bucking-ham'o rūmuose.

O tokie išminčiai — genijai, kaip Bethovenas, Bachas ir To-mas Edisonas pasisakė už ta-bako vartojimą; jie net padėkos ir pagarbos himnus kūrė "Da-mai Nicotine".

Ir šiandien, po 400 metų, mo-ralinė ir medicininė argumentų kova — už ar prieš tabaką vyksta be galutinio sprendimo. Tos varžybos laikomos lygiomis — literatūriniai ir statistiniai.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIŲS PROBLEMAS

Dabar yra lai-
kas tinkamai
įrengti savo
namą vasarai
ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

(Licensed by Vnešposyltorg USSR)

Labai patikima ir vadovaujanti firma Jungtinėse Valstybėse, turinti daug patyrimo siunčiant dovanų siuntinius į visas USSR dalis. Tūkstančiai klientų patenkinti. Visi siuntiniai apdrausti. Gavėjas nieko nemoka. Skyriai svarbesniuose miestuose. Visi mūsų skyriai turi sandėliuose pasirinktinai aukštos kokybės prekių dovanoms žemomis kainomis.

Dėl nemokamų informacijų ir kainoraščių susižino-kite su bet kuriuo mūsų skyrium.

Jūs taip pat per mus galite užsisakyti savo giminėms ir draugams daiktus, gamintus Sovietų Sąjungoje, kaip tai: automobilius, šaldytuvus, televizijos aparatus, siuvamas mašinas ir t. t. Jūs čia apmokate pilną dovanos kainą. Pristatymas garantuotas.

Dėl pilnų informacijų rašykite ar skambinkite vyriausiai įstaigai —

45 WEST 45th STREET — Room 1101

Telefonas: CI 5-7905

NEW YORK 36, N. Y.

ŠOKIO KULTŪRA

(Tęsinys)

Prisiminiau ir nepaprastos lietuvišės labai gražius atsiminimus — Nelaimingoji meilė, talpintus Naujienose 1962 m. vasaros metu. Drįstu dabar ciuoti kelias eilutes šito puikaus kultūrinio paminklo:

“Pradėjau šokti labai jauna, žąsis beganydama. Man užtek-davo pamatyti, kaip suaugusios Tabarų mergos vakaruškose šokdavo, kad ir aš galėčiau šokti. Prie kokios muzikos šokdavau? Prie savos. Išsivara- rau žąsis į laukus ir pradedu niūniuoti girdėtą melodiją. Ne- jučiomis pagal melodiją prade- du šokti. Pradedu ežiomis, užuoganomis, o vėliau, kai jau įsismagindavau, tai šokdavau pievomis. Šokdavau žąsis be- vaikydama. Kartais tiek įsisma- gindavau, kad šokdavau aplin- kui žąsų būrį. Jos tiek prie ma- no dainų ir šokių priprato, kad dažnai man pritar-davo, o kar- tais mane pamėgdžiodavo”. (N. 1962. VII. 14).

Kitu atveju ji pasakoja:

“Smagiausia man būdavo šok- ti basai... Sukiesi asloje, kaip vėjas plaukiančiais rugiais. Su- kiesi iš vieno aslos kampo į ki- tą, kaip dainos aidas beržų vir- šūnėmis, iš laukų į pamiškę ir atgal”. (N. 1962. VII. 13).

Šiame pasakojime atsispindi poetinė šokėjos prigimtis. Tai stambaus talento ženklas. Prieš pirmąjį pasaulinį karą iš Lietu- vos į Ameriką plaukdavo svei- koki gražioji jaunimo atranka. Iš anos generacijos labai gerų šokėjų dar ir dabar galima pa- matyti našliukių klube. Kai ku- rie individai labai švariai atlie- ka paprasčiausius judesius.

Iš šitų pavyzdžių seka išva- dos:

1. Pasinaudojant architekto J. Muloko mintimis, kaip staty- bos medžiaga kreipia architek- tūros kūrybą į tam tikras vė- žes, taip fizinės žmogaus savy- bės kreipia šokio kūrybą į tam tikras vėžes.

2. Be talento žvaigžde nespindėsi. Talentui užauginti reikia ugdyti ne tik fizinius, bet ir dva- sinius asmenybės privalumus.

Haremų šokiai

I mano klausimą:

Amerikos gamybos filmos būtinai rodo haremų scenas, jei tik veiksmas eina muzulmonų pasaulyje. Šie haremų visada pasaldinami orientaliniais šo- kiais. Ar šie šokiai yra grynas orientalinio meno produktas, ar deformuotas orientalinės kultū- ros vaizdas?

Mokytoja atsakė:

Yra filmos pramoginės ir kul- tūrinės. Pramoginės filmos ne tiek siekia meno tiesos, kiek rūpinasi pradžinginti žiūrovo akis.

Kabareto karjera

Ši tema yra opi bendruome- nei, kur auga sveikos gražios mergaitės. Tai pramoginis ko- merciniai pagrindais kultvyuo- jamas menas, kuris reiškiasi

burleskiniu teatru ir brangiųjų restoranų verslais. Neišmintin- gos mergaitės eina į burleską ir tenai nusirengusios vaidina pi- gias dramas, arba restorane — naktiniame klube plikos šoka fizinio grožio dievaičio garbei. Šitokiose vietose rimta mergai- tė, linksmindama girtaujančius žiūrovus, lengvai gali prarasti ir savo vardą ir talentą. Čia rei- kalas eina ne apie nudizmą ar nevisai nuoširdų puritanišką pa- dorumą, bet apie moteries tei- sių apsaugojimą. Net toks, iš paviršiaus žiūrint, nekaltas vers- las, kaip šokių (tango, tvisto ir kitų saloninių šokių) mokymas rimtai mergaitei gali sugadinti gyvenimą. Eina smarki konku- rencija tarp pramoginio meno (kabareto, šokio klubų ir pan.) verslininkų. Kad išsilaikytų, jie kai kada nusikalsta prieš verslo bei amato padorumą. Neprity- rusios mergaitės eina jiems tar- nauti už menką atlyginimą.

Šio šimtmečio pradžioje va- karų pasaulyje ėjo griežta kova dėl moteries teisių. Tuo pat metu ant scenos šokėja negalė- jo pasirodyti basa arba pliko- mis blauzdomis. Isadora Dun- can ir jos šalininkai filhelenis- tai turėjo griežtai kovoti su pu- ritanizmo davatkomis už kiek- vieną šokėjos drabuželio aukš- tyn pakilimo colį. Šiuo metu davatkos nedrįsta išsižioti, šo- kėjoms pusplikėms ant scenos šokant. Deja, žemojo lygio ar- tistės eina linksinti girtau- jančią visuomenę, save statyda- mos į baltųjų vergių padėtį. Ši- taip galima šnekėti apie komer- ciškai operuojamą kabaretą. Ki- tas dalykas yra, kai kabaretas pasirodo kultūrinių parengimų ar pobūvių progomis.

Virš minėtoje negrų parodo- je, eksponatų skyriuje, ant tam tikros estrados buvo atliekama varijetės programa. Dalyviai: trys akrobatiniai šokėjai — rhythm kings, virš minėta ak- robatinė šokėja Roz Croney, dainininkė F. Payne ir stam- bioji atrakcija — tuzinas spal- votųjų gražuolių (beige beau- ties — indės, metisės ir mula- tės). Jų grožis pritemdytas tamsiu tinkliniu audiniu. Šoka basos arba žemais batukais. Turinys: “modernūs harem- as”, “grazuolių pristatymas” ir kiti “absurdai”. Šituo atveju negrams pavyko suorganizuoti kabaretą su nuoširdaus žais- mingumo nuotaikomis.

I mano klausimą:

Ar yra koks nors pavojus jaunai meno viršūnes pasieku- siai šokėjai patekti į kabareto klampynes?

Mokytoja atsakė:

Jaunai meniškai kvalifikuo- tai šokėjai nėra reikalo eiti į kabaretą, nes ji gali kitur duoną užsidirbti. Man atrodo, kad ka- bareto klampynėn pakliūva gra- žios patrauklios moterys, be me- ninų sugebėjimų, arba be me- ninio pasiruošimo.

Šita mokytojos informacija yra verta rimto dėmesio.

Masienio šokio medaus mėnuo

Vadinamą medaus mėnesį iš- gyvena ne tik jaunavedžiai, bet

Danutės Nasvytės Studijos vienintelės laidos 1944 metų abiturientės. Vir- šuje Danutė Nasvytė, viduryje Luisė Grigaliūnaitė, o apačioje Aldona Valeišaitė

ir visuomenės pagerbtas menas, kol jį kritika nepradeda krapš- tinti. Šitoks medaus mėnuo gali trukti nuo vienos dienos ligi ke- lių šimtmečių.

1963 m. šokių šventės leidi- nio straipsnyje — Iš tautinių šo- kių praeities — matome mora- linę šio meno apyskaitą: “Lon- donan suvažiavę tautinių šokių specialistai buvo nustebinti. 1936 metų tarptautinėje šokių šventėje lietuvių šokėjų nebebu- vo galima atpažinti (psl. 24)”. Tai momentas, kada lietuvių tautinis šokis pradėjo origina- liai ir solidžiai reikštis. Šito pasauliui užteko. Toliau skai- tome: “Pasisekimo Londone paskatinti, minėti liaudies šo- kiai bematant pasklido po Lie- tuvą (psl. 25)”. Tai tautos entu- ziazmas, kuriuo minta masi- nis menas. Iš tolimosnio teksto matyti, kad tautinių šokių są- jūdžiui vadovavo liaudies meno žinovai. Tam tikri asmens kai- muose rankiojo tradicinę šokių bei žaidimų medžiagą. Atseit, buvo tam tikra šio meno puose- lėjimo sistema, kuri laikėsi ligi antrosios bolševikų okupacijos 1944 m. pabaigoje. Kaip oku- puotoje Lietuvoje dabar tauti- nis šokis vystosi — žinių netu- riu.

Kaip tautinis šokis tremtinių stovyklose po karo Vokietijoje atgijo — mes patys matėme ir atidžiai stebėjome. Kur tik jau- nimas, ten ir tautinis šokis. Iš tėvynės atsinešta kūrybos ug- nėlė ne tik neužgeso, bet visą lai- ką skaisčiai žėrėjo.

Ką nors atstatant, tenka gal- voti ir apie fundamentą.

Tremtinių tautinio meno cen- tru natūraliai tapo Čiurlionio ansamblis, kuris atsikūrė spe- cialistų vadovaujamas. Iš gau- tų informacijų matyti, kad kaž- kas susirūpino tautinio šokio elementariąja technika ir į re-

presentacinę tautinių šokių gru- pę pakvietė šokio menininkus.

Atsiradęs labai pageidautinas ryšys tarp šokio menininkų ir tautinių šokėjų nutrūko, kai įvyko susišaudymas moteriško- mis frazėmis: “Na tai dabar, atsirado čia mokytojai! O gi- mes ir ne tokių ponų matėme!”

Fundamentui susicementuoti nuotaikos buvo nepalankios. Kultūros pasaulio galvosena ei- liniam tremtiniui mažiau rūpė- jo, negu snobiškai nusiteikusių UNRA (šelpimo organizacijos) ponų ir latvių bei kitų kaimynų tremtinių nuomonės.

Katučių padrasinti ir objek- tyvios kritikos apie save negir- dėdami, lenciūgelio šokėjai nu- ėjo tokio diletantizmo kelius, kuris netinka reprezentuoti prieš pasaulį. Konkrečiau ta- riant, pasauliui patinka mūsų šokėjų apranga bei žvali išvaiz- da, bet galutinis šokio vertini- mas remiasi elementariosios technikos prisilaikymu.

Emigracijoje masiniam me- nui: liaudies dainai ir tauti- niam šokiui entuziazmo, kaip matyti, netrūksta. Masinė dai- na atliekama visokio kalibro talentų. Menininkams vadovau- jant, jos efektas švarus ir ga- lingas. Ji turi gerą fundamen- tą. Šitokio fundamento reikia ir masiniam šokiui, kad jaunū- mas dr. P. Daužvardžio pagei- davimu (minėto leidinio 4 psl.) meistiškai šoktų. Ar yra šitoks fundamentas arba bent morali- nis ryšys tarp masinių šokėjų ir menininkų?

Atkreipęs žvilgsnį į priau- gančiąją kartą, paprašiau Aldo- nos Valeišaitės-Brusokienės lei- dimo pasišnekėti su jos studijos mokinėmis. Vieną vakarą jos žvaliai atsakinėjo į mano klaus- simus dėl šokio šventės 1963 m. Čikagoje. Visos jos sakė, kad jė

(Nukelta į 5 psl.)

ŠOKIO KULTŪRA

(Atkelta iš 4-to psl.)

atidžiai stebėjo. Salė šiai šventei buvusi tinkama. Maršo metu kelios grupės nuklydusios nuo takto. Grupių darnumas vykdymo metu pasiektas per trumpą generalinės repeticijos laiką.

Į pavienius klausimus, kokius įspūdžius Tamsta turi iš paskutinės tautinių šokių šventės ir kuo domiesi? — gavau atsakymus iš vyresnio kurso:

Rima Krutulytė:

— Mokausi skambinti pianinu. Šventė man patiko. Parado maršo melodija šiek tiek ispaniška.

Danutė Bruškytė:

— Šventė man patiko.

Janina Kolytė:

— Vaikščioju į profesoriaus V. Jakubėno studiją. Šokėjai maršą įvykdė labai įdomiai. Šokiai išėjo gražiai. Matyti, kad šokėjai uoliai ruošėsi.

Daina Narytė:

— Pianinu skambinti mokausi pas savo mamą (p. Narienę). Šventė buvo įdomi.

Gailė Mačiulytė:

— Šventė esu patenkinta.

Kristina Zebrauskaitė:

— Man labiausiai patiko Malūnas, Sadutė ir Mikita. Vėliavos įneštos ir išneštos gražiai. Bendra šokių choreografija gera. Šokių vykdymas buvo gražus.

Viena mokinė, prašydama neminėti jos vardo, pasakė, kad Rūtos Kilmonytės laikysena šventės metu buvo šiek tiek per išdidi. Kodėl ta mažytė taip galvoja, man sužinoti nepavyko, nes buvau pritrinktas tokios nuomonės apie gerbiamąją mūsų artistę Rūtelę. Tai balsas iš vaikų pasaulio. Vis dėlto yra viltis, kad šie vaikučiai — būsimosios šokio menininkės užmegs nuoširdų ryšį su masiniu šokiu.

Studijos idilė

Į mano klausimą, kada bus viešas studijos pasirodymas, mokytoja A. Valeišaitė atsakė:

— Vieši toki studijos pasirodymai brangiai atsieina. Kol kas numatomi tik pavasariniai išleidžiamieji nevieši reginiai, stebint tėvų ir draugų rateliui. Ateinančiais metais atidarau savo studijos šokėjų grupę iš mokių, sėkmingai baigusią 3 metų apmokymą, įsisavinusių ritminės gimnastikos ir išraiškos šokio pagrindus, jau galinčių dalyvauti viešuose pasirodymuose.

— Girdėjau, kad Tamstos studija atvira ir berniukams. Ar kas nors iš jų ateina?

— Mano studijoje mokėsi 8 metų berniukas, vienos mokinės broliukas. Jam gerai sekėsi. Tačiau pradžios mokyklos vaikai ir mergaitės ėmė iš jo šaipytis. Jis esąs ne vyriškas. Su ašaromis jis turėjo atsakyti mano studijos, kad išlaikytų savo "vyriškumą". Vargas šokio kultūrai, kol visuomenė šitaip šokio meną supranta.

— Nuoširdžiai tikiuosi, kad visuomenė supras Tamstos pasiaukojimą šokio kultūrai. Ar Tamsta dabar negalėtum šiek

Danutės Nasvytytės Studijos pirmosios 1939 m. mokinės. Iš kairės į dešinę: 1. Birutė Vaitkūnaitė, 2. Sandra Bertašaitė, 3. Meilė Kairiūkšytė, 4. Irena Požeraitė, 5. Irena Beriozovaitė, 6. Aliutė Ignatavičiūtė, 7. Luisė Grigaliūnaitė ir 8. Aldona Valeišaitė.

tiek paaiškinti kai kurias savo studijos techniškas smulkmenas?

— Dažnai linksniuojamos ritminės gimnastikos tikslas yra paruošti kūną, išvystant fizinius sugebėjimus, be kurių joks meniškasis šokis neįmanomas. Barjeras mano studijoje nevertojamas. Jo vietoje yra praktikuojami žemės pratimai taisyklų linijų pojūčiams lavinti. Kiti pratimai skirti judesiu apvaldyti. Spyruokliavimo tikslas paruošti kūną elastingam atsipalaidavimui nuo grindų ir pusiausvyrai išlaikyti. Ėjimas — paprasčiausia erdvės užvaldymo priemonė. Bėgimas — tempo išvystymas. Šuolis, kaip skridimas, išreiškia erdvės nugalėjimą. Siūbavimas yra subalansuota įtampa ir kūno atpalaidavimo kreivė. Judesys derinamas su kvėpavimu, panašiai kaip daina. Mokinės supažindinamos su prancūziškais klasikinio baleto terminais, verčiant juos į lietuvių kalbą. Improvizacijos pratimais ugdome spontanišką mokinių kūrybinumą. Choreografijos pratimais vaikai iš pat mažens įsitraukia į sąmoningą kūrybą. Praktiškai susipažindama su muzikos veikalais, studija įsivina ritmiką, melodiją, frazes, formą, stilių ir kitus muzikos elementus, reikalingus šokio menui.

Kas domisi išraiškos esme, tam Valeišaitė pataria atkreipti dėmesį į kai kuriuos Ludwig'o Klages veikalus, ypač Ausdrucksbewegung und Gestaltungskraft (išraiškos judesys ir formos kūrimo jėga). Šokio kultūrai daug padeda naujaisi psichologijos atradimai. Išraiškos šokio teorijos pionierius R. v. Laban paskelbė mūsų epochai reikšmingą šūkį — išlaisvinti sielą per judesį (L. E. IX t. 145 psl. ir XIV t. 11 psl.). Psichologijos mokslui atsivėrė nauji horizontai, kai moderniojoje filosofijoje pasireiškė sielos ir dvasios teorija. Siela, kuri atitinka nesąmoningą vidaus būtybės sritį, yra pripažįstama

esmine žmogaus asmenybės dalimi. Dvasia, kuri atitinka žmogaus intelektą, esanti mažiau žymi asmenybės dalis. Pagal šias dar neįrodytas gaires užsiėmė išraiškos mokslas (Ausdruckskunde), kuriam daug pasidarbavo Ludwig Klages (L. E. XII t. 12 p.). Grynojo eksperimento metodais imta tyrinėti žmogaus charakterį ir rašyseną. Šių tyrinėjimų duomens atvėrė naujus horizontus menui ir kitoms žmogaus kūrybos sritims. Gavęs žiupsnelį šokio technikos žinučių, mokytojos nebevarginau savo klausinėjimais. Linkiu jai daug metų sėkmingai dirbti lietuvių šokio kultūrai.

Talentų prieauglio diskriminacija

Kai kurie laikraščiai (Draugo vaikų skyrius, Eglutė ir kt) talpina konkursus vaikų kūrybai (paišybos, literatūros, rankdarbių ir kt.) skatinti. Ši veikla remia pagrindinį pedagogikos siekį: skatinti teigiamuosius vaiko polinkius ir jo kūrinius, progai pasitaikius, viešai kredituoti.

Per vieną vaikų parengimą iškilo klausimas, ar galima viešai kredituoti vaikų choreografijos (šokio judesiu kompozicijos) kūrybą. Vienas pedagogas pagalvojo, kad vaikų choreografijos negalima viešai kredituoti, idant šie vaikai nebūtų skatinami keltis į puikybę. Atsirado nemalonas nesusipratimas. Šito įvykio smulkmenų nežinodamas, norėčiau tik pastebėti, kad šokis mūsų visuomenei kol kas yra lyg tas vaikų duoklis iš miglos išplaukęs.

Per balius ir pobūvius išeina šokti, kas tik kojas pavėlka. Ir kiškis, ir lapė, ir kiti žvėrys, anot tos liaudies dainos. Pagal jos išmintį šokis reikalingas ne tik moterims, bet ir vyrams, ne tik jauniems, bet ir seniems, nekaltant apie vaikus, kurie žaidžia ir šoka, kol nemiega.

Gražu, kai žmonės susirinkę pramogauja, kultūringai pasišokdami. Pasitaiko visai. Idant šeimos būtų tvirtos, reikėtų kultūrinti viešose vietose rengiamų

šokių papročius.

Trūksta čia vietos išskaičiuoti smulkmenoms, kurios gadinamos saloninio šokio vaizdą. Tebus čia paminėti stambieji nušizengimai šokio deivei (šokio etikai viešojoje vietoje):

1. Šokėjai be saiko priima alkoholį.
2. Vyriškis savo dešinę ranką laiko ant savo partnerės strėnų.
3. Partneriai šokdami bučiuojasi. Šito degeneracijos ženklas tarp lietuvių dar neteko man matyti.
4. Vyriškiai arba moteriškės susimuša.

Šokio meno garbintojams verta susipažinti su Isadoros Duncan biografija, gaunama centrinėje bibliotekoje — Mac Dougall — Isadora — 1960. Tai audringos kūrybos rožėmis ir erkščiais klotas kelias. Ten pat galima pasiskaityti jos autobiografiją.

J. K.

FOR WOMEN ONLY!
Sauna Baths — Whirlpool baths, vapor baths — Swedish massages, for Arthritis, Neuritis, sciatica and back trouble
AUSTIN SULFUR VAPOR BATHS, INC.
5721 W. Lake St. — Tel. 261-0161

\$4.55

Current Annual Return on a Savings Account of \$100.00

RESULTS FROM

4.50%

CURRENT DIVIDEND

— Insured safety — Accounts insured to \$10,000 by U.S. Government agency.
— Free postage — Save by mail. Postage paid both ways.
— No Stockholders — No branch offices.

HARALSON FEDERAL SAVINGS & LOAN ASSN.

211 Hamilton Ave.
BREMEN, GA. LEnox 7-2327

APIE VIENĄ ROMANĄ IR JO KRITIKĄ

Dirvos kalbininkas Stepas Vyckintas sausio 8 di trečiame to laikraščio Nr., pažvelgęs į vėlionies Juozo Krumino romaną "Šeštasis medis" tik kalbiniu požiūriu, išniekino romano autorį ir jį šipulius sudirbo jo veikalą. Nors p. Stepas Vyckintas pripažįsta, kad J. Kruminas gimtąją kalbą Nepriklausomųjų laikų mokykloje buvo nebloginai išmokęs (M. p. An. Rg.) ir, girdi, matyti jis buvo gabus ir darbus jaunuolis (M. p. An. Rg.), nes ne tik domėjosi gimtąja kalba, bet buvo išmokęs ir nemaža svetimų kalbų: rusų, vokiečių, anglų ir kt. Tai rodo jo "kalbinė smaliūgystė". Ir, va, nežūrint tos jo kalbinės "smaliūgystės", "Šeštojo medžio" romano kalba esanti gana skurdi, publicistinė, be didelių kūrybinių polėkių. Rašytojas net nesugebąs atsipašaiduoti nuo kaimietiško slavybių. Bara jį už vartojimą žodžių "nedavalgęs", "žydelkaitė", esą gražiau skamba "neprivalgęs", "žydaitė". Gražiau ar negražiau skamba, bet reikia skaitytis su faktais: ar romano personažas buvo tik nedavalgęs ar neprivalgęs, atseit nebuvo sočiai prisikirtęs, iki kaklo. Durnius, durnas taip pat mūsų kalboje esą nevertotini žodžiai. Taip, bet jie yra plačiai mūsų žmonių vartojami, ypač kada eis lengvas, nerimtas pokalbis ir kartais beletristikoje jie yra vaizdingesni, įneša daugiau gyvumo, savotiško "kolorito", negu kvailas ar paikas. Čia skonio dalykas.

Bet didžiausias J. Krumino romano trūkumas, anot S. V., esąs ne kalbinis, bet sintaksinis. Jo sakiniai esą tvarkomi, anot kritiko, taip nežmoniškai (Siel An. Rg.), kad jie ne tik nesukelia ritmingumo, ar bangavimo, kaip, girdi, B. Bbr. bando mus įtikinti, bet, atvirkščiai, skaitytoją erzina savo manieringumu, sakinių jovalingumu (čia kažkas kvepia kiaulių gurbu... An. Rg.).

Ir toliau rūstusis kritikas cituoja išties sakinių tiradą — keletą knygos pastraipų ir sako: "Jei tebūtų tik porą sujauktų (Ciel An. Rg.) sakinių, manytume, kad tai korektorių nepataisė, bet kad visas romanas yra parašytas panašiais sakiniais, tai susidaro įspūdis (ar įspūdis? An. Rg.) kad rašytojas visai nepripažįsta mūsų sintaksės taisyklių (? An. Rg.). Girdi, būtų daug maloniau skaityti, jei romano sakiniai būtų sintaksiskai taisyklingai sutvarkyti. Ir pagaliau kritikas pabara "Nidos" leidyklą, kad ji šio romano skyrybos nepataisė.

Viešpatie, mielaširdingiausias, atleisk vėlio dūšiai ir sutrumpink jos čyščiaus kančias už kritiko iškeltus vėlionies nusi-

CHICAGO'S SVARIAUSIAS IR MODERNISIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 25, 1964

kaltimus savo gimtąjai kalbai ir jos tokių baisy išniekinimą! Kviečiu "įžeistus" skaitytojus taip pat atleisti autoriui už tuos nemalonumus, kurių jie patyrė jo romaną beskaitant, tiek kalbiniu, tiek ir kitais požiūriais. Gi lietuvių literatūros ir kalbos profesorių B. Bbr. ir tą seną literatūros vilką Bronių Railą siūlau tuojau pat atiduoti juri teismui, susidedančiam iš kalbos mokovų, su prokuroru Stepu Vyckintu prysąky ir nuteisti juodu sunkiems šio romano kalbos išlilusinėjimo darbams — pirmąjį už tai, kad jis kėsinosi įtikinti skaitytojus, jog romanas sukeltas ritmingumu, ar bangavimu; tuo tarpu kai, anot kritiko, jo sakiniai yra tvarkomi taip nežmoniškai, kad jie ne tik nesukelia ritmingumo, ar bangavimo, bet, atvirkščiai, skaitytoją erzina savo manieringumu, sakinių jovalingumu, o Br. Railą — už tai, kad jis savo Akimirkose tame pat Dirvos numeryje, recenzuodamas, ar komentuodamas, Juozo Krumino kalbamąjį romaną, ne tik kad nusišė nuo skaitytojų aukščiau nurodytas, Stepo Vyckinto iškeltas, kalbinės ir sintaksinės nedorybės, bet, atvirkščiai, tą romaną išgyrė, kad jis su pasigėrėjimu perskaitęs jo mėgiamo poeto Juozo Krumino didelį pusketvirto šimto puslapių romaną "Šeštasis medis", vadnasi, jis gėrėjosi tuo romanu, kurį kalbininkas Stepas Vyckintas autoritetingai pristatė Dirvos skaitytojams kaip **pastutinį šlamštą**, kuris, anot jo, gali atbaidyti mūsų jaunąją kartą nuo mūsų literatūros. Va, tai štai, koks tas Krumino šedevras, a?! Ir dar drįsta Br. Raila reikalauti, kad būtų išleistas ir Krumino baladės. Bet, jei jau "Nidos" leidykla ir išklausytų jo romantiško pageidavimo, tai prieš išleidama jās būtinai turėtų duoti kalbininkui Stepui Vyckintui patikrinti tas balades kalbiniu požiūriu. Kitai, gali atsiktikti taip, kaip štai atsiktiko su Krumino romanu, kuris pasirodė esąs šlamštas, daugiau nieko.

Ašmi pats irgi mušوسي kumštini į krūtinę prisipažindamas: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa, nes ir aš perskaitęs Krumino romaną "Šeštasis medis", tiesa, ne per šelmystę, bet per žioplumą, nepastebėjau Stepo Vyckinto iškeltų negerovių ir, kaip ir literatas Br. Raila, gėrėjaus skaitydamas ir dar kitus raginau perskaityti, klaidingai manydamas, kad tai yra geras lietuviškas kūrinys. Vadnasi, kad ir nenorom, ne vieną skaitytoją apgavau. Todėl, norom nenorom, sutinku su anais dviem delinkventais sėsti į kaltinamųjų suolą, ir priimti pelnytą bausmę: sušerti kiaušius romano sakinių jovalą. O leidyklai "Nida" visdėlto patarčiau, kai bus reikalas, būti atsargiai su p. Stepo Vyckinto patarimu ir apsidairyti duodant savo leidinius kalbos mokovams jų kalbai "gramatikos ir sintaksės požiūriu" peržiūrėti,

atsimenanti, kad visi didieji žodžio meistrai — rašytojai kalbos mokėsi ne iš kalbininkų, ar kokių kalbos mokovų, bet iš berasių prašiočių (laudies) turgavietėse, karčiamose ir kt. žmonių susibūrimuose. Tai savo laiku buvo primings mūsų kalbininkams ir vėlionis mūsų klasikas Vincas Krėvė, susierzinęs pavadindamas įkyriuosius kalbininkus lilusinėtojais.

KOKIA TIKYBA YRA RESPEKTUOJAMA SOVIETŲ RUSIJOJE?

Į tokį klausimą paprastai atsakoma, jog dabartinėje Sovietų Rusijoje jokia tikyba nėra respektuojama arba jokia tikyba nėra toleruojama. Dabar Rusijos imperijos visokiose vietose gana plačiai yra skleidžiamos vadinamojo ateizmo idėjos. Ateizmu yra vadinama dievybė, kitaip sakant — Dievo buvimo neigimas. Ateizmo šalininkai yra vadinamieji ateistai. Ir tie žmonės, kurie įvairiose vietose tą ateizmą platina, yra laikomi didelėje pagarboje, kitaip sakant — yra respektuojami. Visokiose mokyklose stengiamasi įskiepyti mokiniams ateizmo garbinimas. Į visa tai žiūrint galima pastebėti, kad įvairiose vietose stengiamasi plačiai skleisti visokios ateistinės dogmos, sudarytos iš Markso ir Lenino raštų. Ir tu ateistinių dogmų dabar yra paskleista tokia daugybė, kad jas beskaitydami arba girdėdami skleidžiant daugelis žmonių įgauna kažkokį palinkimą į naująjį misteizmą.

Kai mokyklose jauniems žmonėms stengiamasi įskiepyti tos marksistinės ir leninistinės dogmos, papildytos ateistinio pobūdžio išraiškėmis, tad kai kuriems žmonėms susidaro savotiškas polinkis į panašią seniausiujų laikų buvusių prieš tūkstančius metų tikybą arba religiją. Visa tai yra panašu į senųjų laikų faraonizmą, buvusį senovės Egipte.

Užtenka trumpą žvilgsnį mestį į tokius reiškinius. Pavyzdžiui, Maskvos vadinamojoje Raudonoje aikštėje daug kas aplanko bolševikų apaštalo Lenino lavoną. Išbalzamuotas Lenino lavonas dieną ir naktį saugojamas raudonarmiečių. Daugelis garbintojų piligrimų ateina prie to "šventojo kapo". Niekas nedrįsta praeiti su kepure, ją visada nusiima. Niekas nesėdi, kai giedamas "internacionalas"; kiekvienas turi ramiai stovėti.

Jau gilioje senovėje, kada dar nebuvo krikščionybės, įvairiose žemės vietose buvo susidariusios įvairios tikybės, kurias atsiradus krikščionybei daug kas vadino pagoniškėmis arba stambeldiškėmis. Bet ir tais senaisiais laikais žmonės aplankydavo tų asmenų kapus, kurie buvo jų tikybės skelbėjai, ir atiduodavo tam tikrais papročiais jiems pagarbą. Tačiau jie būdavo labai priešingai nusistatę prieš kitokios tikybės pasekėjus ir dažnai imdavo prieš juos kariauti, norėdami tuo būdu priversti juos, kad į viską tikėtų taip, kaip jie tiki. Metant

Kaip atrodytų J. Krumino romanas, jei jo kalba būtų išblusinėta, nesunku spręsti iš kalbininko Stepo Vyckinto pademonstruotų pavyzdžių.

Mes piktinamės slavizmais ir kt. barbarizmais, bet štai tokie angliai neprotestuoja, kad jų kalboje yra gal daugiau kaip trečdalis svetimybų. Jie, matyt, neturi tokių gerų kalbos mokovų... An. Rg.

Į tokį žvilgsnį tuos senuosius laikus galima pastebėti, kad ir dabartiniais laikais Rusijos imperijoje pasireiškia tų senovinių tikybų vaizdai. Nors dabartiniais laikais mūsų žmonėms žodis "tikyba" suprantamas kaip tikėjimas Dievo buvimu, bet senaisiais laikais, prieš tūkstančius metų, tikyba buvo kitaip suprantama. Jei dabar Rusijos imperijoje yra susiorganizuotą vadinamieji ateistai, kurie yra virtę dideliais fanatikais, garbinančiais sudarytas iš Markso ir Lenino raštų dogmas, ir kurie yra paskendę į savotišką misteizmą, tad tokiu būdu jie yra sudarę naują tikybą, kurią galima pavadinti ateistų tikyba, arba ateistų religija, nepripažįstančia Dievo buvimo. Ir kas nėra ateistų tikybės šalininkas, tas anot jų yra priešas.

Čia aš vadinamąją Sovietų Rusiją pavadinau Rusijos imperija, nes tokiu vardu dabar jau daug kas vadina. Kai kas sako, jog Rusijos imperija buvo vadinama tik tais laikais, kada Rusiją valdė caras, o kadangi caro jau nebėra, tad, girdi, ir žodis "imperija" negali būti vartojamas. Bet tokiu atveju reikia atsiminti, ką reiškia žodis "imperija" ir taip pat žodis "imperatorius". Šitie žodžiai yra sudaryti iš lotynų žodžio "imperare", kuris reiškia "valdyti, įsakyti". Jau žiloje senovėje "imperatorius" buvo Romos valdovų titulas. Tokį titulą turėjo taip pat vokiečių karaliai senaisiais laikais. O Rusijos carai tokį titulą prisėmė nuo Petro Didžiojo (nuo 1721 ligi 1917 m.). Nuo senų laikų "imperija" buvo vadinama didelė valstybė, susidedanti iš įvairių tautų, ir tokios valstybės valdovas buvo vadinamas "imperatoriumi".

Paprastai kiekvienoje imperijoje valdžią sudarydavo viena ideologinė grupė, kuri visas kitas grupes palenkėdavo į savo pusę, kitaip sakant — viską subordinuodavo. Imperijos valdovų būdavo tokios rūšies politika, kurios šalininkai stengdavosi užvaldyti artimesnes ir net tolimesnes kaimynines valstybes su tikslu, panaikinti tų valstybių savarankiškumą. Kadangi dabartiniais laikais Sovietų Rusija yra užvaldžiusi kai kurias kaimynines valstybes ir dar nori toliau plėsti savo tokią politiką, tad visai teisingai žmonės jau pradeda tokią valstybę vadinti imperija, o josios valdovą taip pat jau tiktų pavadinti imperatoriumi.

A. K.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Zapkus ir Virkau garsėja

Didžioji spauda plačiai rašo apie mūsų dailininkus

Du mūsų jaunieji dailininkai Kęstutis Zapkus ir Vytautas Virkau jau trečiu kartą vizituoja su savo kūriniais Gres galeriją arti miesto centro. Ši paroda jungiama su kitais dviem dailininkais, kurie praėjusį rudenį Chicagos Meno festivalyje laimėjo premijas, atseit: Zapkus, Virkau, Ivan Mischo ir p-lė Ito.

Angliškoji spauda jau anksčiau rašė apie mūsų jaunos dailininkus, o praėjusio šeštadienio, sausio 18 d. Chicago Daily News meno kritikas Franz Schulze plačiau analizuoja šio kvarteto darbus, skirdamas nemažai vietos mūsų talentams — Zapkui ir Virkau. Tuo patim apgailestauja, kad Zapkus apsigyveno Paryžiuje, o Mischo išsikėlė į New Yorką. Virkau pasilieka Chicagoje, nes jis dėsto meno dalykus kolegijoje. Schulze, apžvelgdamas Zapkaus atsivežtuosius iš Paryžiaus kūrinius (Dail. Zapkus Kalėdų švenčių proga buvo atvykęs į Chicago), sako:

„Kęstučio Zapkaus darbai dar labiau susyruoja tarp figūratyvinės ir abstrakčios dailės, o tai daug priklauso nuo dviprasmių formų ir jų susidurimo. Zapkus yra vienas iš keturių dailininkų Gres galerijos, 156 E. Ontario, sąrašė, kurie laimėjo premijas Chicagos Meno festivalyje. Gres galerija ta proga mini šį laimingą įvykį ir tuo patim disponuoja Zapkaus ir kitų kūrinius, atseit Mischo, Virkau ir p-lės Ito.

„Kaip šioj parodoj matome pačius vėlesnius 25 metų amžiaus Zapkaus kūrinius, jis ima daug spalvingesnę paletę po vizito Paryžiuje. Sodrios geltonos ir žalios spalvos viršija kitas spalvas ir sudaro harmoningą visumą. Dar peranksti spręsti, jog Zapkus pastoviai pasikeitė.“

Schulze taip pat taria svarų žodį apie Vytauto O. Virkau tapybą:

„Virkau pateikia keletą savo lyriškų studijų pagal gamtą, užtikrindamas turtingas spalvas ir apibrėžtas formas. Visa tai sąmoningai iššaukia įtampą ir atkreipia į save dėmesį. Palyginus kitus čikaigiškius, jis, atrodo, linkęs į aiškumą, harmoniją ir apsisprendęs.“

Meno kritikai susidomėjo Zapkum ir Virkau, kad du jauni menininkai turi aiškų stilių ir savo kelių. Apie Virkau kūrybą mes „Aiduose“ pasisakėme taip, kaip ir Schulze, fiktai tenka pastebė-

ti, kad jo botaniskų elementų cikle jaučiamas manerizmo šešėlis (pasikartojimas). Zapkus operuoja įvairiausių elementų fragmentais; duoda daug ko naujo moderniosios kompozicijos metoduose.

Paroda baigsis vasario 15 d. Verta aplankyti moderniai įrengtą Gres galeriją ir pamatyti parodą.

Religinio meno paroda

Amerikos Lietuvių R. Katalikų Federacijos rengiamos lietuvių dailininkų religinio meno parodos komiteta sudaro Centro Valdybos nariai: pirm. K. Kleiva, vicepirmininkas kun. A. Stašys, ypatingiems reikalams direktorius inž. A. Rudis ir Chicagos Apšvičios Valdyba. Parodos globėjas kun. Edv. Abromaitis. Parodos vykdytojas inž. Mik. Ivanauškas.

Paroda publikai bus atidaryta š. m. kovo mėn. 7 — 15 dienomis šv. Kryžiaus parapijos meno galerijoje, 4557 So. Wood St. Chicagoje nuo 12 val. iki 9 va. vakaro.

Išsimokslinę žmogus negali sugrįžti į pirmykštę būklę. Turėdamas pilną pilvą, negali vaikščioti su tuščia galva.

— Milton Stern

Francis Bacon paroda

Vakar Chicagos Meno Institute (Morton Wing) buvo atidaryta anglų dailininko Francis Bacon kūrybos paroda.

Bacon 55 metų amžiaus dailininkas, pradėjęs tapyti būdamas 30 metų amžiaus. Išstatyta 64 darbai. Parodą surengė Chicagos Meno Institute, Solomon Guggenheim muziejui New Yorke kooperuojant.

Bacon savotiškas psichologas, humanistas, tačiau dalis jo darbų linkę nužmoginimui, iškrypimams bei deformavimams, pvz. popiežius Inocentas X, pagal Velasquez modelį pavaizduotas kalėjime. Dalis jo darbų liudija gyvenimo ir moralės sumenkėjimą. Dailininkas susirūpinęs ypatingai žmogaus morale.

Francis Bacon gimė Airijoje (Dubline). Persikėlęs į

Londoną, pasiekė išsimokslinimo. Keliavo po Europą.

Vėliau plačiau.

DAIL. ALG. KURAUŠKO PARODA

Čiurlionio galerijoje ši vakarą atidaroma dail. Algirdo Kurauško meno paroda.

— Dail. Alfonsas Dargis balandžio mėn. išvyksta Vokietijon apsigyventi. Iki šiol gyveno Rochester, N. Y.

Menas yra kažkas daugiau negu medžiaga, negu mokėjimas piešti ir tapyti. Menas yra dvasinė išraiška.

13-me amžiuje Europoje prasidėjo priešrenesansinis meno judėjimas. Pirmiausia Italijoje, Sienoje, Florencijoje, vėliau flamuose, prancūzuose ir Vokietijoje. Čimabue buvo pirmas italų dailininkas, kaip Adomas pirmasis žmogus. Vėliau Duccio ir Giotto.

GRAMERCY SHIPPING COMPANY

ISTEIGTA 1947 — TURINT MASKVOS USSR VNESPOSYLTORG LEIDIMA — TURINTI DEPARTMENT OF BANKING AND INSURANCE (USA) LEIDIMA IR DRAUDIMA.

BE MUITO DOVANOS į USSR: Siuvamos mašinos, automobiliai, dviračiai, šaldytuvai, skalbimo mašinos ir daug kitų.

MŪSŲ SKANIŲ IR AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO PRODUKTŲ SIUNTINIAI

SIUNTINYS "R" įkainotas \$36,75
1 svaras degintos kavos,
1 svaras Cacao, 1 sv. šokolado,
2 sv. viršimui alyvos, 2 sv. cukraus, 2 sv. ryžių, 1 sv. sūrio,
2 sv. rūkytų lašinių, 2 sv. rūkyto kumpio, 2 sv. džiovintų vaisių.

AUKŠTOS KOKYBĖS MEDŽIAGOS

Reikalaukite mūsų sąrašų.

GRAMERCY - N. Y.

118 EAST 28th STREET # 906

NEW YORK 16, N. Y.

New York telephone MU 9-0598

Atidarytas darbo dienomis 9—5:30, šeštad. 10—1, sekmad. uždaryta.

PINIGAI Į USSR

Pilnai garantuotas pristatymas per dvi savaites. Pilnai išmokama. Gavėjo pasirašyti kvitai.

Kursas: 9 rubliai už \$10.

Už patarnavimą mokėsite iki

\$35.00 — \$35.00

Virs \$35.00 — 10%.

GRAMERCY - N. J.

744 BROAD STREET, # 925
NEWARK, NEW JERSEY

Pinigų ir siuntinių persiuntimas į Vakarų ir Rytų Vokietijas, Rumuniją, Lenkiją, Vengriją, Čekoslovakiją ir t. t.

SIUNTINIAI — DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshtorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Klientų patogumui prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RŪŠIES PREKIŲ.

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	TO 9-3980

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrimų duomenimis
Redaguoja Med. Daktaras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

PERDAUG RAMUS VAIKAS — DIDELĖ LIGA

I.

Kartais pykčio ir emocinio neramumo verdantis ka-tilas yra slepiamas už "pergero" — perdaug ramaus vai-ko išorės.

H. E. Carnes, M. D. ir J. E. Galewski, M. D.

— Lėtas paršas gilią šaknį knisa — taip ar panašiai išmin-tingoji mūsų liaudis apipūdin-davo perramius žmones, — vai-kus ir suaugusius. Reikia džiaugtis, kad teisingi mūsų žmonės būdavo, kai jie apie per-dėtai ramiuosius savo artimus minėtai išsireikšdavo. Tai nu-rodė mūsų žmonių sveiką nuo-jautą ir gilų psichologinį žvilgs-nį. Šiandieninė medicina ir psi-chologija minėtą mūsų liaudies nuojautą — patyrimą patvirtina.

Tarp žaidžiančių vaikų, kiek nuošaliau, galime neretai paste-bėti ramiai sau sėdint ir me-chaniškai kaladėles dėstantį, sa-kysime, šešiametį Vytuką. Tai jautrus ir perrimtas savo am-žiui vaikas. Toks nedaug kalba, nors, pagal savo metus, labai daug žodžių žino. Jis lengviau jaučiasi suaugusiųjų tarpe, negu savo vienmečių grupėje.

Tai koks gi vaikas yra tas Vy-tukas?! — įdomu bus kiekvie-nam sužinoti. Ar toji jo nedrąsa yra normalus dalykas? Ar tai tik tokia vystymosi pakopa, iš kurios jis išaugs? O gal toks Vytuko elgesys yra jo emocinės ligos ženklas?!

Žmogaus elgesys nėra atsitiktinas, o jo žmoniško subrendimo pasėka

Daugumas mūsiškių vis dar po senovei gyvena klaidoje, — jie mano, kad užtenka vaikui bei suaugusiam nurodyti įsaky-mus, dėsnius bei nuostatus, ir jau vado — auklėtojo darbas baigtas. Tiesa, tokie dar pasi-lieka teisę neklaužadas nubaus-ti — pragaru pagrasinant, ar kalėjimu bei rykšte pabauginant, visai nekreipiant dėmesio į šių dienų medicinos ir psicho-logijos mokslo pažangą. O tie mokslai šiandien mums tvirtina, kad žmogaus elgesį lemia ne įstatymai, ne etikos bei liturgi-jos nuostatų nurodymai (taip labai daug vien nurodinėti mėgsta minėtuose moksluose nepažangieji!), bet žmogaus subrendimas į pilnutinį žmogų. Žmogaus elgesys nėra atsitiktinas, — žmogui augant fiziškai, jo elgesys taip pat vystosi, iš anksto numatomas pakopas per-žengdamas. Žmogaus elgesys pareina nuo šių veiksnių: 1. paveldėjimo, 2. pradėjimo, 3. iš-nešiojimo, 4. pagimdyto, 5. fi-zinės ir emocinės aplinkos su-teikimo, 6. šių dienų mokslo pa-žanga apšvietimo.

Matom, kad žmogaus elgesį lemia sudėtingi veiksniai, o ne pamokslai bei moralistų nutari-mai. Sutvarkykim paveldėji-mo pradus; tinkamai prirenkim

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 25, 1964

aplinką, — fizinius, socialinius ir emocinius veiksnius į norma-lias vėžes įstatykim; tėvą - mo-tiną šeimos prieaugliui reikiamai parenkim: svarbiausia — jiems tik pilnutiniai susveikus (kūnu, protu ir jausmais, ypač pastaraisiais sutvirtėjus) šei-mas kurti leiskim — tada ir be specialių moralistų nurodymų žmonės elgsis moraliai! Minėto tiek Dievui tiek žmogui priim-tino ir būtino darbo neatlikus, — nepagerins žmogaus elgesio jokie jokių susirinkimų nutari-mai, įstatymai bei bausmės. Mat, tik minėti paveldimieji, aplinkos ir socialiniai bei emo-ciniai veiksniai, o ne kas kitas, nulemia vaiko vystymąsi: nusako, ar sekančioji asmenybės vystymosi pakopa pilnumoj pa-sireikš ir, ar toji asmenybė tin-kamoj jos laipsniško vystymosi eilėje vystysis. Minėtosm pri-gimtims ir gyvenime sutiktoms įtakoms esant neatsakančioms, žmogaus asmenybės vystymas susitrukdo: jis visai sustoja, arba ima neproporcingai vystytis įvairios asmenybės sudarančios dalys. Ryšium su asmeny-bės išsivystymu visi žmonės el-giasi, daugiau ar mažiau, žmo-niškai, ar ir visai nežmoniškai. Taigi, mes visi savo atsakančiu darbu, o ne pamokslais, eikime gerinti savo pačių ir kiekvieno artimo elgesį!

Tėvų elgesys moko vaikus kaip elgtis

Jei mes ir toliau taip nekreip-sime dėmesio į tinkamą asme-nybės ugdymą, o vien tik įsta-tymų leidimu, dorovės nuostatų skelbimu bei elgesio taisyklių iš-galvojimu užsiimsime, tai dar mums gyviems esant patirsime, kad nėra kam tomus gerų taisyklių pildyti, nėra kam geriausias knygas skaityti, nėra kam lietuvių kultūros reikalams skir-tu fondu naudotis. Tik tinkama asmenybė įgalina žmogų tinkamai teigiamiems dalykams nusiteikti. Žmogus ima elgtis teigiamai ar neigiamai tik savo asmenybės vairuojamas, nežiū-rint, ar jam atneš naudą ar pra-žūtį tas jo vienoks bei kitoks elgesys.

Afrikos žmonės nusiteikia — tėvai vaikus išmoko — valgyti tam tikras pupas, kurios jiems sukelia mirtiną ligą. Jie jas val-go ir be laiko skausmuose mir-šta. Nors jie žino dėl ko suser-ga ir miršta, visvien valgo, nes taip nusiteikę esti. Tą tokį mir-tį nešančių pupų valgymo įprotį — nusiteikimą tėvai perduoda vaikams. Taip ir neišbrenda iš mirties rato minėti žmonės vien dėl savos asmenybės nesu-tvarkymo.

Ne kitaip yra ir pas mus —

nusiteikus, pvz., tabaką rūkyti, rūkoma, nežiūrint to, kad tas rūkymas mums, gydytojų tvirtinimu, mirtiną pavojų pagreitina. Jokie įstatymai, kad ir aštrūs, neatpratins žmogaus nuo tabako rūkymo tol, kol jis savos asmenybės gilumoje ne-nusiteiks mesti rūkęs. Todėl visada prisiminkime anksčiau minėtus šešis asmenybės vysty-mąsi formuojančius veiksnius ir juos puoselėkime, kad tinka-mas asmenybės išugdytumėme. Tik kai mes patys ir mūsų vai-kai patapsime žmoniškų asme-nybių savininkais (namai, karai ir bankai čia lemiančios reikš-mės neturi), tai tik tada mes pa-jėgsime žmoniškai elgtis: tada ir įvairios elgesiui taisyklės bus reikiamai pildomos.

Tik ką gimęs žmogus jau mokosi iš aplinkos

Jau kūdikis patiria, kad jo verksmas gali pagreitinti jam maisto parengimą, jo sušlapu-sių vystyklų pakeitimą, jam at-vėsus užklojimą ir skausmui esant nuraminimą. Toks kūdi-kio elgesys ir minėtas aplinkos reagavimas į tą jo elgesį išvysto jame neurofiziologinius pakiti-mus — sąlyginius reagavimus (refleksus).

Panašiu vyksmu vaikas pati-ria, kad nenumatytas jo verks-mas gali dvejoją tėvų su juo elgesį iššaukti: arba tėvai juo rūpintis, arba jie jį pamirš, tai pareis nuo to, kaip tėvai elgsis vaikui pradėjus verksti. Čia ir prieiname pradus vaiko būsi-mam elgesiui. Jei tėvai nepa-stoviai panašiose aplinky-bėse su savo vaiku elgiasi, tai tokiam vaikui sunku esti sigyti reikiamam elgesiui nusiteiki-mas ar minėti sąlyginiai reflek-sai. Mat, tokie vaikai nežino, kokio elgesio iš jų laukia jų tėvai.

Pirmos keturios amžiaus dienos vaiko elgesiui gali būti lemiamos

Daug neteisybės girdime dar net šiandien vaiko elgesio tvar-kymo srityje. Vieni tvirtina, jog tik jų darželyje atvesti vai-kai išmoks tinkamo elgesio. Kiti užsispyrę nepasiduoda, girdi, duokit tik mums auklėti savo 9—12 metų vaikus — mes iš jų padarysim, ką tik norėsim. Tai vis nežinančių ką jie kalba — savų siaurų reikalų gynėjų šnekos. Tikrumoje, vaiko elge-sį nulemia jau pradžioje minėti šeši veiksniai. Jau mūsų elge-na su vaiku pirmomis dienomis jam gimus turi didelės reikš-mės būsimam to vaiko elgesiui. Taip anksti nustatyto elgesio vėliau jokia mokykla gali nebe-pajęgti pakeisti.

Kalifornijos universitete gy-dytojai: pediatras Arthur Par-melee ir psichiatras Justin Call, abu iš Los Angeles, susekė, kad motinos netvarkingas savo kū-dikio maitinimas pirmomis ke-turiomis kūdikio amžiaus die-nomis jau gali padėti psicholo-ginius pagrindus vėlesniam to vaiko elgesiui.

Tinkamą vaiko prisitaikymą maitinimuisi sąlygoja keletas veiksnių: pakankamas sūnelis; patogiai vaiko galvos padėtis čiu-

Komp. J. Karosas apie komp. J. Vitolį

Pavergtoje Latvijoje paminė-jus latvių kompozitoriaus J. Vi-tols 100-sias gimimo metines, apie jį rašydamas lietuvis mu-zikas, komp. Juozas Karosas (plg. "Literatūrą ir Meną", nr. 42) nurodė, kad Vitolio moki-niais yra buvę senosios kartos lietuviai muzikai St. Šimkus, J. Karnavičius ir J. Tallat-Kelpša. Vitolio įtakoje lietuviai savo kū-rybą buvo nukreipę daugiau lie-tuviškos nacionalinės muzikos linkme. Kiti jo auklėtiniai: J. Karosas, A. Šerėnas ir St. Vai-niūnas. J. Vitols mirė 1948 m. eidamas 85 metus. Vien cho-rams jis yra parašęs 200 su vir-šum dainų.

Skotai Rytprūsiose

Chicagos vokiečių laikraštis "Abendpost" giriasi, kad ir skotai savo laiku padėję vokie-čiams nukariauti ir kolonizuoti Prūsų žemes.

"Dvasininkai, mokyti vyrai ir amatininkai iš Skotijos žymia dalimi prisidėjo prie Prūsų žemės atvėrimo. Skotų riteriai jau nuo 13 šimtmečio kovojo Ordino kariuomenėje ir pana-šiai kaip hochmistrai ir prūsų hercogai bei kiurfiurstai skati-no skotų kolonistų imigraciją... Skotų pirklių šeimų tarpe Prū-suose yra vardų, kurie ir šian-dien gražiai tebeskamba", rašo Abendpost.

Daug Rytprūsų šeimų pa-vardžių skamba prancūziškai ir yra kilę iš hugenotų, kurie 1685 metais dėl savo tikėjimo buvo ištremiti ir didieji kurfiurstai juos apgyvendino Brandenbur-gė ir Prūsiose.

Dalis tų 40,000 prancūzų pa-bėgėlių (hugenotų) atsikėlė net į pačius Rytprūsius ir pradžioje buvo apsigyvenę Karaliaučiuje. Jie apie 300 galvų gyvendavo senoj Burggasse (Pilies gatve-lėj), kuri buvo pavadinta Pran-cūzų gatve. Hugenotų koloni-jos įsikūrė taip pat Insrutyje ir Gimbinėje, o po didžiojo 1711 metų maro į Rytprūsius atkelia-vo dar daugiau hugenotų. Dau-gumas jų buvo amatininkai ir išdirbo perukus ir skrybėles, buvo mokytojai, kalbos lektoriai ir pirkliai.

pimui ir ryjimui; artumas prie motinos kūno. Gydytojas Call tvirtina, kad nesutvarkius mi-nėtas kūdikiui maitintis sąly-gas, padedami tolimesnėms to kūdikio vystymosi sunkeny-bėms pamatai.

Nuo to, kaip kūdikis buvo maitinamas pirmomis keturio-mis dienomis, tvirtina dr. Call, vaikas gali išaugti pesimistu ar optimistu; baimingu ar ramiu; visuomenišku ar užsidarėliu. Matom, kad mums dar daug reikia charakteriu sutvirtėti ir apsišviesti, idant pajęgtume rei-kiamai saviems vaikams padėti.

PASISKAITYTI:

- 1) Medical Tribune, Vol. 4, Nr. 65, August 16, 1963.
- 2) Therapeutic Notes, Vol. 71, Jan. 1964; a medical Journal published by Parke, Davis and Co.